TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-11

OGM MATERYAL
ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

KONU TANZİMAT DÖNEMİ ŞİİRİ

Tanzimat Fermanı'nın ilanından (1839) sonra siyasi ve sosyal alanda görülen Batı kaynaklı değişme ve gelişmeler şiire de yansır. Şinasi'nin 1859'da Fransızcadan çevirdiği şiirleri yayımladığı Tercüme-i Manzume adlı eserini, sonraki yıllarda özellikle Fransız şairlerden yapılan başka çeviriler izler. Bu şiirler aracılığıyla Türk edebiyatında yeni nazım biçimleri ve yeni kavramlar görülür. Tanzimat'a kadar aydın çevrelerde divan şiiri zevk ve anlayışı hâkimken Tanzimat'la birlikte Batı şiiri zevk ve anlayışı da tanınmaya ve ilgi görmeye başlar.

Tanzimat şiiri, iki dönemde incelenebilir. Birinci dönemde toplum için sanat anlayışıyla eser verilir. Dilde yalınlaşma amaçlanır fakat başarılamaz. Divan şiirindeki parça güzelliği anlayışının yerini bütün güzelliği anlayışı alır. Biçimde (nazım şekli, nazım birimi vb.) genellikle divan şiiri geleneğine bağlı kalınırken içerikte yeniliğe yöneliş görülür. Fransız İhtilali'nin de etkisiyle Batı'da yaygın olarak kullanılan hak, hukuk, vatan, özgürlük gibi siyasi ve sosyal temalar sıklıkla ele alınır. Şiirlere isim verilmeye (başlık konmaya) başlanır: *Besalet-i Osmaniyye ve Hamiyyet-i İnsaniyye (Hürriyet Kasidesi)* gibi. Tanzimat'ın birinci döneminin önde gelen şairleri Şinasi, Ziya Paşa ve Namık Kemal'dir.

Tanzimat'ın ikinci dönem şairleri, sanat için sanat anlayışıyla daha çok bireysel temalarda şiirler yazar. Bu dönemde Recaizade Mahmut Ekrem'in "Güzel olan her şey, şiirin konusu olabilir." anlayışıyla hareket edilir, şiirin konusu genişler. Batı şiirinin etkisiyle şiirde yeni biçimler kullanılır. Birinci dönemde bir amaç olarak ortaya konan dilde yalınlaşma düşüncesi, bütünüyle terk edilir. Bu dönemin önde gelen şairleri Abdülhak Hamit Tarhan, Muallim Naci ve Recaizade Mahmut Ekrem'dir.

SORULAR

SORU 1

Tanzimat şiirinde biçimde (nazım şekli, nazım birimi vb.) genellikle divan şiiri geleneğine bağlı kalınırken içerikte yeniliğe yöneliş görülür. Fransız İhtilali'nin de etkisiyle Batı'da yaygın olarak kullanılan hak, hukuk, vatan, özgürlük gibi siyasi ve sosyal temalar sıklıkla ele alınır.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki dizelerin hangisi Tanzimat Dönemi'nde yazılmış olabilir?

A) Tûti-i mu'cize gûyem ne desem lâf değil
Çerh ile söyleşemem âyinesi sâf değil

B) Nâm ü nişâne kalmadı fasl-ı bahardan
Düşdü çemende berk-i diraht i'tibârdan

C) Görmeden âsâr-ı nîsanın bahâr elden gider
Güller âhir râm olur amma hezâr elden gider

D) Vatan-me'lûf olanlar bî-sebeb terk-î diyâr etmez
Zarûretsiz cihanda kimse gurbet ihtiyâr etmez

E) Ol perî-veş kim melâhet mülkinün sultanıdur
Hükm anun hükmi mana fermân anun fermânıdur

Cevap: D

SORU 2

Tanzimat sanatçıları özellikle divan edebiyatına karşı çıkarak pek çok alanda yenilikler getirmelerine rağmen bazı özellikleriyle eski edebiyatın devamı olmaktan kurtulamamışlardır. Bu durumda savundukları ile yaptıkları arasında birtakım çelişkiler ortaya çıkmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi Tanzimat sanatçılarının bahsedilen çelişkilerinden biridir?

A) Yönlerini Batı edebiyatına çevirmeleri
B) Sosyal fayda amacına yönelmeleri
C) Tercüme faaliyetlerine önem vermeleri
D) Gazetecilikle ilgilenmeleri
E) Aruz ölçüsünü kullanmaları

Cevap: E

SORU 3

Aşağıdakilerden hangisi Tanzimat edebiyatının birinci dönemine ait bir özellik <u>değildir?</u>

A) İçerikten çok ahenk unsurlarına önem verilmiştir.
B) "Sanat, toplum içindir." ilkesi benimsenmiştir.
C) Klasisizm ve romantizm akımlarının etkisinde kalınmıştır.
D) Tiyatro oyunları eğitim aracı olarak kullanılmıştır.
E) Şinasi, Namık Kemal ve Ziya Paşa bu dönemin öne çıkan sanatçılarındandır.

Cevap: A